

Régészeti kutatások a katonaváros nyugati szélén

(Bp. III. ker., Vályog utca 3. – Vályog utca 13. – Bécsi út 167.)

Az 1996. év feltárásai az 1995. év kutatásait folytatták - a helyszínek alig változtak, a kérdésfeltevés az előző év eredményeire épült. Az ásatások elsődleges célja az insularendszer pontosítása, valamint a katonaváros nyugati lezárásának lokalizálása volt.

A római fennhatóság négy évszázada alatt a városrendezési koncepciók változása mindig az aktuális birodalmi politika szerves része, annak helyi viszonyokra adaptált tükröződése. Egy-egy konkrét ásatási megfigyelés így Aquincum egészének településszerkezeti tendenciáira, s ezen keresztül a dunai limesszakasz történetére nyújthat információkat.

A nyugati városzél kutatásánál ez évig nem sikerült a legkorábbi telepjelenségek nyomait feltárni. A Vályog u. 3. telken előkerült kút (16. kép) viszont egyértelműen azt bizonyítja, hogy az aquaeductus kiépítése előtt, azaz a 2. század elején a katonaváros insula és telekosztása már ezen a területen is

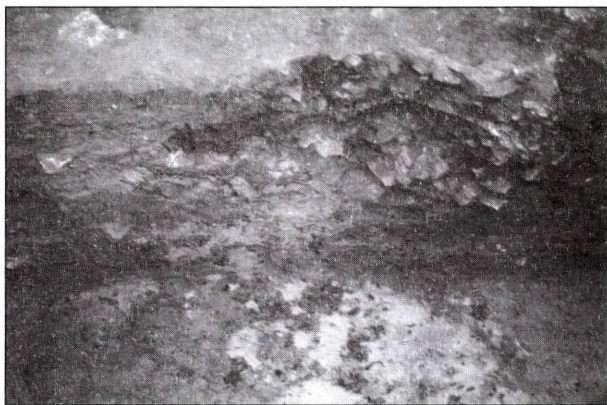
Archaeological research in the western edge of the Military Town

(Budapest, District III. 3. Vályog Street – 13 Vályog Street – 167 Bécsi Street)

These 1996 excavations represented the continuation of field work carried out during 1995. The scene has not changed and hypotheses were built on last year's research. The primary aim of excavations was the clarification of the insula system and localizing the town's western edge.

During the course of four centuries of Roman rule, guidelines to the city's layout changed according to currents in Imperial policies reflecting the way these policies were adopted locally. Consequently, even individual observations made at excavations provide information concerning overall trends in Aquincum's settlement structure thereby contributing data to the history of the Danubian limes.

Until this year, research in the town's western edge has not revealed traces of the earliest settlement phenomena. A well was discovered at Lot 3 in Vályog Street (Figure 16) providing clear evidence that land had already been parceled out for use by the Military Town

16. kép

megettörtént. A telken belül a házhely – gazdasági udvar helye már ekkor állandósul, később csak egymáshoz való arányuk változik.

A 2. századi településszerkezetre csak következtetni tudtunk, mivel ez a városrész jelentős károkat szenved a markomann háborúk idején. 1995-ben a Vályog u. 8., 1996-ban pedig a Vályog u. 3. ásatásán jelentkezett egy, a század második felére keltezhető vastag égett-planírozott építési törmelékretég. Úgy tűnik, a háborús pusztítások utáni tereprendezéskor a még álló épületeket is elbontották, kőanyagukat később használták fel.

A markomann háborúk után a környék új határvédelmi koncepciót tükröző városrendezési terv alapján épül újjá. A canabae külső útjának nyomvonala megváltozik, a Vályog

and the insula in this area at the beginning of the 2nd century, preceding the construction of the aquaduct. By this time, the place of a house and a courtyard had been delineated here, although the proportions between two fea-

tures kept changing in later times.

The 2nd century settlement structure could only be guessed at, since this section of Aquincum was heavily damaged during the Marcomannic Wars. A thick layer of burnt, levelled rubble, dated to the second half of that century, was identified at 8 Vályog Street in 1995 and at 3 Vályog Street in 1996. It seems that even those building which survived were demolished during landscaping that followed the war destruction and their stone material was subsequently put to secondary use.

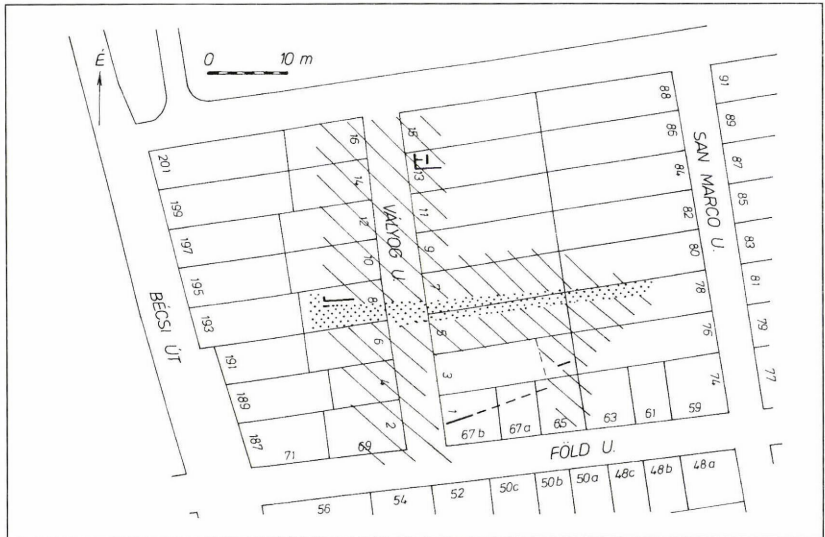
Following the Marcomannic Wars, rebuilding took place with regard to the city's new layout, influenced by the concept of defending the limes area. The path of the road leading outside the ca-

u. 8. telken előkerült kelet-nyugati út metszéspontjánál szöveget zár be. Az új insularendszer kitűzése ezt a változást követi, az északi és a déli insula 3. századi épületeinek tájolása eltérő. (17. kép)

A déli insula beépítettségéről eddig csak az derült ki, hogy a háztömb külső, a városszélre néző frontja a Vályog utca páros oldalán

nabae changed and closed an angle with the road running east-west, discovered in Lot 8 Vályog Street. The layout of the new insula system follows this change: differences are apparent in the orientation of 3rd century buildings discovered in the northern and southern insula respectively (Figure 17).

As far as the construction of the

17. kép

– Vályog utcai úttest vonalában húzódhat, a páratlan oldalon a római város lakótömbjeinek belső központi udvarait, kertjeit találjuk. Idén, a Vályog u. 3. telken az udvar keleti felén már az insula belső, a város felé néző egyik lakóhá-

southern insula is concerned, the outer edge of this block opening to the city's edge must have been located on the western side of Vályog Street marked by even house numbers, falling in line with the modern street itself. The central

zának részletét sikerült feltárni. (18. kép). A ház udvarának kőkerítése tavaly a Vályog utca 1. alatt került elő.

18. kép

Az északi insula külső frontjának beépített sávja is szélesebb, mint azt a tavalyi ásatások alapján feltételeztük. A Vályog u. 13. alapozási munkái során egy, tavaly már megfigyelt 3. századi lakóépület öt további helyiségét dokumentáltuk. Itt, az építkezés folyamatosságát biztosítandó, csak néhány napos leletmentésre volt lehetőségünk, tehát csak a 3. századi állapotot rögzítettük. (19. kép) A házat folyamatosan bővítik, korszerűsítik. A terrazopadlót megújítják, a szobákat kőtégla opus mixtum technikával épített közfalakkal választják el. Ezeket a falakat falfestményekkel díszítik. A feltárás során végig, kb. 10 cm ma-

yard and garden of the Roman Period habitation block were located on the opposite eastern side of this street distinguished by odd num-

bers. The eastern side of the modern courtyard in 3 Vályog Street had already revealed details of a Roman Period house within the insula, looking toward the city center (Figure 18). The stone wall that belonged to the courtyard of this

house was found last year at Lot 1 Vályog Street.

The zone of constructions representing the outer front of the northern insula is certainly broader than was hypothesized on the basis of last years' excavation results. During the course of house foundation works carried out at 13 Vályog street, five additional rooms of the previously observed 3rd century dwelling house were documented. In order to guarantee continuity in modern construction work at this site, rescue excavations had to be carried out in only a few days. Therefore, it was only possible to document the 3rd century situa-

19. kép

gasságban figyelhettük meg a falakon még álló vakolatot. Az épületet hosszú ideig használják, a falfestményeket egyszer még felújítják.

A hosszú, békés fejlődés folyamatosságából arra lehet következtetni, hogy a háborús károk tanulságait levonva, már a század elején egy új típusú védelmi rendszer kiépítése miatt történhetett a városhatár módosítása. Ezt a védműrendszert korszerűsítik aztán a század végéig, mindig az adott pillanat haditechnikájának megfelelően.

A Bécsi út 167. telek szondázó jellegű feltárásánál egy nagy kiterjedésű védműrendszer nyomát sikerült lokalizálni. Legalább két sorban hatalmas cölöpöket vertek a talajba, vesszőfonattal kötötték össze, majd a vesszőfonatok közé agyagtéglákat döngöltek be, és kívül-belül agyag-

tion (Figure 19). The Roman house was continuously extended, modernized. The terrazzo floor was renewed, stone and brick opus mixtum walls were erected between rooms. These walls were decorated with wall paintings.

Original plastering on the wall could be documented up to a height of approximately 10 cm during excavation work. The building remained in use for a long time and even the wall paintings were renewed once.

The peaceful nature of long, continuous development may also be discerned from the fact that having drawn the conclusions from the immense damage caused by wars, a new type of defence system was drafted by the beginning of that century. The construction of this system must have led to modifications in the city's border as well. Defence facilities have been continuously improved, with regard to the latest military techniques, until the end of the century.

tégla fallal erősítették meg. Az egész konstrukciót felülről deszkapalánkkal beborított paliszád zárta le. Ez valószínűleg a város legkülső védműrendszeréhez tartozhatott, datálása az itt előkerült éremanyag alapján a Gallienus-féle hadseregreformhoz köthető, tehát a katonaváros utolsó évtizedében állhatott fenn.

A város kiürítése után a területnek még bizonyos stratégiai jelentősége van. Tavaly a Vályog u. 1. telken, idén a Vályog u. 3. telek nyugati felén figyelhettük meg az insula központi udvarának 4. századi tudatos megtisztítását, tereprendezését.

Madarassy Orsolya

Test excavations at 167 Bécsi Street revealed the traces of a smaller defence feature as well. At least two rows of large posts were sunken into the soil here. Gaps in them were filled in by woven twigs and consolidated using clay bricks that were pounded into this structure. The structure was additionally reinforced by construction of a clay brick wall both at its inner and outer sides. The entire construction was closed down by a palisade covered by planks at its top. This find probably represents the city's outer defence system. On the basis of the coin material brought to light here, it may be dated to the time of military reforms implemented by Gallienus, that is the last decade of the Military town's existence.

This section of town retained some of its strategic significance even following its evacuation. Conscious, 4th century clearing and levelling in what was the insula's central courtyard could be observed at 1 Vályog Street in 1995 and in the lot's western section at 3 Vályog Street in 1996.

Orsolya Madarassy